

Kchun-mingsko-montrealský globální rámec pro biologickou rozmanitost

Oddíl A. Souvislosti

1. Biologická rozmanitost je základem pro kvalitu lidského života, zdravou planetu a ekonomickou prosperitu všech lidí i pro žití v rovnováze a souladu s Matkou Zemí. Jsme na ní závislí z hlediska potravin, léků, energie, čistého vzduchu a vody, zabezpečení před přírodními katastrofami i rekreace a kulturní inspirace a podporuje všechny formy života na Zemi.

2. Kchun-mingsko-montrealský globální rámec pro biologickou rozmanitost reaguje na *Globální hodnotící zprávu o biologické rozmanitosti a ekosystémových službách*, kterou vydal Mezivládní vědecko-politický panel pro biologickou rozmanitost a ekosystémové služby (IPBES)¹, páté vydání *Výhledu globální biologické rozmanitosti*² a mnoho dalších vědeckých dokumentů, jež poskytují řadu důkazů o tom, že navzdory probíhajícímu úsilí se stav biologické rozmanitosti celosvětově zhoršuje tempem, které nemá v historii lidstva obdoby. Jak uvádí Globální hodnotící zpráva IPBES³:

v hodnocených skupinách živočichů a rostlin je průměrně ohroženo zhruba 25 % druhů, z čehož vyplývá, že přibližně 1 milion druhů již nyní čelí vymření a mnoho z nich vymře v řádu desetiletí za předpokladu, že nebudou přijata opatření pro snížení intenzity příčin, které způsobují úbytek biologické rozmanitosti. Bez takových opatření se bude v celosvětovém měřítku dále zrychlovat míra vymírání druhů, které je již přinejmenším desetkrát až stokrát vyšší, než je jeho průměr za posledních 10 milionů let.

Biosféra, na níž lidstvo jako celek závisí, se v nebyvalém rozsahu přeměňuje ve všech prostorových měřítcích. Biologická rozmanitost – rozmanitost v rámci druhů, mezi druhy a rozmanitost ekosystémů – se snižuje rychleji než kdykoli předtím v historii lidstva.

Přírodu lze chránit, obnovovat a udržitelným způsobem využívat a současně přitom dosáhnout dalších globálních společenských cílů, a to prostřednictvím okamžitého a soustředěného úsilí podporujícího transformativní změnu.

Přímými příčinami změny přírody s největším globálním dopadem jsou (počínaje těmi s největším dopadem): změny ve využívání pevninského a mořského území, přímé využívání organismů, změna klimatu, znečištění prostředí a invaze nepůvodních druhů. Těchto pět přímých příčin je výsledkem řady hlubších, nepřímých příčin změny, jež jsou

¹ IPBES (2019): *Globální hodnotící zpráva IPBES o biologické rozmanitosti a ekosystémových službách*. Sekretariát IPBES, Bonn. 1 148 stran. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3831673>.

² Sekretariát Úmluvy o biologické rozmanitosti (2020). *Výhled globální biologické rozmanitosti* 5. Montreal.

³ IPBES (2019): Odstavce jsou převzaty z hlavních závěrů A6, A, D a B shrnutí pro tvůrce politik *Globální hodnotící zprávy IPBES o biologické rozmanitosti a ekosystémových službách*. Sekretariát IPBES, Bonn.

podporovány hodnotami a chováním společnosti (...). Míra změny působené přímými a nepřímými příčinami se mezi jednotlivými částmi světa a zeměmi liší.

3. Kchun-mingsko-montrealský globální rámec pro biologickou rozmanitost vychází ze Strategického plánu pro biologickou rozmanitost na období 2011–2020, jeho úspěchů, nedostatků a získaných zkušeností, i ze zkušeností a úspěchů dalších příslušných mnohostranných úmluv v oblasti životního prostředí a stanoví ambiciózní plán rozsáhlých opatření, jejichž naplnění přinese do roku 2030, v souladu s Agendou pro udržitelný rozvoj 2030 a jejími cíli udržitelného rozvoje, proměnu vztahu naší společnosti k biologické rozmanitosti a zajistí, že do roku 2050 bude naplněna společná vize žití v souladu s přírodou.

Oddíl B. Účel

4. Cílem Kchun-mingsko-montrealského globálního rámce pro biologickou rozmanitost je vyvolat, umožnit a podnítit urychlená a transformativní opatření vlád a orgánů na nižší úrovni než celostátní včetně místní se zapojením celé společnosti, aby se zastavil a zvrátil úbytek biologické rozmanitosti a aby se dosáhlo výsledků stanovených ve vizi, poslání a cílech rámce, čímž přispěje ke třem cílům Úmluvy o biologické rozmanitosti a jejích protokolů. Jeho účelem je plné a vyvážené naplňování tří cílů Úmluvy.

5. Rámec se zaměřuje na opatření a na výsledky a jeho cílem je na všech úrovních směřovat a podporovat přehodnocení, rozvoj, aktualizaci a provádění politik, cílů a národních strategií a akčních plánů v oblasti biologické rozmanitosti a usnadnit transparentnější a odpovědnější sledování a hodnocení pokroku na všech úrovních.

6. Rámec podporuje soudržnost, vzájemné doplňování a spolupráci mezi Úmluvou o biologické rozmanitosti a jejími protokoly, dalšími úmluvami týkajícími se biologické rozmanitosti a jinými příslušnými mnohostrannými dohodami a mezinárodními institucemi, při respektování jejich mandátů, a vytváří příležitosti pro spolupráci a partnerství mezi různými aktéry s cílem posílit jeho provádění.

Oddíl C. Východiska pro provádění Kchun-mingsko-montrealského globálního rámce pro biologickou rozmanitost

7. Kchun-mingsko-montrealský globální rámec pro biologickou rozmanitost včetně vize, poslání a cílů je třeba chápat, uplatňovat, provádět, vykazovat a hodnotit v souladu s těmito ohledy:

Přínos a práva původních obyvatel a místních komunit

(a) Rámec uznává důležitou roli a přínosy původních obyvatel a místních komunit jako správců biologické rozmanitosti a partnerů při její ochraně, obnově a udržitelném využívání. Provádění rámce musí zajistit, aby byly, s jejich svobodným, předchozím a informovaným

souhlasem⁴, zohledněny, dokumentovány a zachovávány práva, znalosti, včetně tradičních znalostí souvisejících s biologickou rozmanitostí, inovace, světonázor, hodnoty a postupy původních obyvatel a místních komunit, a to i prostřednictvím jejich plné a účinné účasti na rozhodování, v souladu s příslušnými vnitrostátními právními předpisy, mezinárodními nástroji včetně Deklarace OSN o právech původního obyvatelstva⁵, a s mezinárodním právem v oblasti lidských práv. V tomto ohledu nelze nic v tomto rámci vykládat způsobem oslabujícím nebo potlačujícím práva, která původní obyvatelé mají v současnosti nebo mohou získat v budoucnu.

Rozdílné hodnotové systémy

(b) Pod pojmem příroda si různí lidé představují různé významy včetně biologické rozmanitosti, ekosystémů, Matky Země a forem života. Přínosy, které příroda poskytuje lidem, zahrnují různá pojetí, jako jsou ekosystémové statky a služby a dary přírody. Jak příroda, tak i její přínosy, které poskytuje lidem, jsou pro existenci člověka a dobrou kvalitu života, včetně blahobytu lidstva, žití v souladu s přírodou, a žití v rovnováze a v souladu s Matkou Zemí, zásadní. Rámec uznává tyto různé hodnotové systémy a koncepce a považuje je za nedílnou součást úspěšného provádění, a to včetně práv přírody a práv Matky Země pro ty země, které je uznávají.

Přístup na všech úrovních státní správy a společnosti

(c) Jedná se o rámec pro všechny – pro všechny úrovně státní správy a společnosti. Jeho úspěch vyžaduje politickou vůli a uznání na nejvyšší úrovni státní správy a závisí na činnosti a spolupráci všech úrovní státní správy a všech společenských aktérů.

Vnitrostátní podmínky, priority a schopnosti

(d) Cíle rámce jsou globální povahy. Každá smluvní strana by měla k jejich dosažení přispět v souladu s vnitrostátními podmínkami, prioritami a schopnostmi.

Společné úsilí o dosažení cílů

(e) Smluvní strany podnítí provádění rámce mobilizací široké veřejné podpory na všech úrovních.

Právo na rozvoj

(f) Uznávajíc Deklaraci OSN o právu na rozvoj z roku 1986⁶, rámec umožňuje odpovědný a udržitelný socioekonomický rozvoj, přispívající zároveň k ochraně a udržitelnému využívání biologické rozmanitosti.

⁴ V tomto rámci odkazuje svobodný, předchozí a informovaný souhlas na trojstrannou terminologii „předchozího a informovaného souhlasu“ nebo „svobodného, předchozího a informovaného souhlasu“ nebo „souhlasu a účasti“.

⁵ A/RES/61/295.

⁶ A/RES/41/128.

Přístup založený na lidských právech

(g) Rámec by měl být naplňován přístupem založeným na lidských právech a uznávat, chránit, podporovat a naplňovat lidská práva. Rámec uznává lidské právo na čisté, zdravé a udržitelné životní prostředí⁷.

Gender

(h) Úspěšné provádění rámce závisí na zajištění rovnosti žen a mužů, posílení postavení žen a dívek a na snížení existujících nerovností.

Naplňování tří cílů úmluvy a jejích protokolů a jejich vyvážené provádění

(i) Cíle rámce jsou vzájemně sjednocené a mají vyváženě přispívat ke třem cílům Úmluvy o biologické rozmanitosti. Rámec se má provádět v souladu s těmito cíli, s ustanoveními Úmluvy o biologické rozmanitosti a s Cartagenským protokolem o biologické bezpečnosti a Nagojským protokolem o přístupu a sdílení přínosů.

Soulad s mezinárodními úmluvami nebo nástroji

(j) Rámec je třeba provádět v souladu s příslušnými mezinárodními závazky. Nic v tomto rámci nelze vykládat jako souhlas se změnou práv a povinností smluvní strany podle úmluvy nebo jiné mezinárodní dohody.

Zásady Deklarace z Ria

(k) Rámec uznává, že společným zájmem lidstva je odvrátit úbytek biologické rozmanitosti ve prospěch všech živých bytostí. Provádění rámce by se mělo řídit zásadami Deklarace z Ria o životním prostředí a rozvoji⁸.

Věda a inovace

(l) Naplňování rámce by mělo být založeno na vědeckých důkazech a tradičních znalostech a postupech a mělo by uznávat úlohu vědy, techniky a inovací.

Ekosystémový přístup

(m) Rámec má být prováděn na základě ekosystémového přístupu úmluvy⁹.

Mezigenerační spravedlnost

(n) Naplňování rámce by se mělo řídit zásadou mezigenerační spravedlnosti, jejímž cílem je naplňovat potřeby současné generace, aniž by byla ohrožena schopnost budoucích generací uspokojovat vlastní potřeby, a zajistit smysluplnou účast mladších generací při rozhodování na všech úrovních.

⁷ Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 76/300 ze dne 28. července 2022.

⁸ Deklarace z Ria o životním prostředí a rozvoji (A/CONF.151/26/Rev.1 (sv. I)), publikace OSN, č. E.93.1.8.

⁹ Rozhodnutí V/6.

Formální a neformální vzdělávání

(o) Provádění rámce vyžaduje transformativní, inovativní a mezioborové formální i neformální vzdělávání na všech úrovních včetně studií na rozhraní vědy a praxe a procesů celoživotního vzdělávání, které uznává různé pohledy na svět, hodnoty a znalostní systémy původních obyvatel a místních komunit.

Přístup k finančním zdrojům

(p) Úplné naplnění rámce vyžaduje přiměřené, předvídatelné a snadno dostupné finanční zdroje.

Spolupráce a synergie

(q) Posílená spolupráce, součinnost a synergie mezi Úmluvou o biologické rozmanitosti a jejími protokoly, dalšími úmluvami týkajícími se biologické rozmanitosti, jinými příslušnými mnohostrannými úmluvami a mezinárodními organizacemi a procesy, v souladu s jejich příslušnými mandáty, a to na celosvětové úrovni, v rámci různých částí světa a na národní úrovni, by přispěly k účinnějšímu naplňování rámce a podpořily by ho.

Biodiverzita a zdraví

(r) Rámec uznává vzájemné vazby mezi biologickou rozmanitostí a zdravím a třemi cíli úmluvy. Má se naplňovat s přihlédnutím k přístupu „jedno zdraví“, vedle jiných holistických přístupů, které se zakládají na vědě, do spolupráce zapojují více odvětví, oborů a společností a usilují o udržitelnou rovnováhu a optimalizaci zdraví lidí, živočichů, rostlin a ekosystémů, přičemž uznávají potřebu spravedlivého přístupu k nástrojům, technice a technologiím včetně léčiv, očkovacích látek a dalších zdravotnických výrobků souvisejících s biologickou rozmanitostí, a zároveň zdůrazňují naléhavou potřebu snížit tlak na biologickou rozmanitost a omezit zhoršování stavu životního prostředí, aby se snížilo nebezpečí pro lidské zdraví, a případně vypracovat praktická opatření pro přístup a sdílení přínosů.

Oddíl D. Vztah k Agendě pro udržitelný rozvoj 2030

8. Kchun-mingsko-montrealský globální rámec pro biologickou rozmanitost je příspěvkem k naplnění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030. Pokrok při plnění cílů udržitelného rozvoje a dosažení udržitelného rozvoje ve všech jeho třech rozměrech (environmentální, sociální a ekonomický) jsou zároveň nutné k vytvoření podmínek pro splnění cílů rámce. Biologická rozmanitost, její ochrana, udržitelné využívání jejích složek a spravedlivé a rovnocenné sdílení přínosů plynoucích z využívání genetických zdrojů se stanou středobodem činností souvisejících s udržitelným rozvojem a budou uznávány důležité vazby mezi biologickou a kulturní rozmanitostí.

Oddíl E. Teorie změny

9. Kchun-mingsko-montrealský globální rámec pro biologickou rozmanitost je založen na teorii změny, která uznává, že k dosažení udržitelného rozvoje je třeba bezodkladně přijmout politická opatření na celosvětové, regionální i národní úrovni, aby se omezily nebo zvrátily příčiny nežádoucích změn prohlubujících úbytek biologické rozmanitosti, a bylo tak možné obnovit všechny ekosystémy a dosáhnout vize úmluvy o žití v souladu s přírodou do roku 2050.

Oddíl F. Vize do roku 2050 a mise do roku 2030

10. Vizí Kchun-mingsko-montrealského globálního rámce pro biologickou rozmanitost je svět žití v harmonii s přírodou, kde „do roku 2050 bude biologická rozmanitost ceněna, chráněna, obnovována a rozumně využívána, bude udržovat ekosystémové služby a zdravou planetu a bude poskytovat užitek, který je zásadní pro všechny lidi.“

11. Posláním rámce pro období do roku 2030, směrem k vizi do roku 2050 je:

Bezodkladně přijmout opatření, aby se zastavil a zvrátil úbytek biologické rozmanitosti a příroda se vrátila na cestu obnovy ve prospěch lidí a planety, a to ochranou a udržitelným využíváním biologické rozmanitosti, zajištěním spravedlivého a rovnocenného sdílení přínosů z využívání genetických zdrojů a poskytnutím nezbytných prostředků k jeho provádění.

Oddíl G. Globální cíle pro rok 2050

12. Kchun-mingsko-montrealský globální rámec pro biologickou rozmanitost má čtyři dlouhodobé cíle pro rok 2050 související s vizí biologické rozmanitosti do roku 2050.

CÍL A

Celistvost, propojení, odolnost a pružnost všech ekosystémů je zachována, posílena nebo obnovena a do roku 2050 se podstatně zvýší rozloha přírodních ekosystémů;

člověkem způsobené vymírání známých ohrožených druhů se zastaví, do roku 2050 se desetkrát sníží míra a nebezpečí vymírání všech druhů a početnost původních volně žijících a planě rostoucích druhů se zvýší na zdravou a odolnou úroveň;

genetická rozmanitost populací volně žijících a planě rostoucích i domestikovaných druhů se zachová, čímž se zabezpečí jejich potenciál přizpůsobit se prostředí.

CÍL B

Do roku 2050 se biologická rozmanitost využívá a obhospodařuje udržitelně a přínosy přírody lidem včetně ekosystémových funkcí a služeb jsou ceněny, zachovány a posilovány, přičemž ty, které se v současnosti snižují, jsou obnovovány, a podporují tak dosažení udržitelného rozvoje ve prospěch současné i budoucích generací.

CÍL C

Peněžní a nepeněžní přínosy z využívání genetických zdrojů a digitálních informací o genetických zdrojích získaných sekvenováním a případně tradičních znalostí souvisejících s genetickými zdroji se spravedlivě a rovnocenně sdílejí, popřípadě i s původními obyvateli a místními komunitami, a do roku 2050 se podstatně zvýší, při zajištění náležité ochrany tradičních znalostí souvisejících s genetickými zdroji, což přispěje k ochraně a udržitelnému využívání biologické rozmanitosti v souladu s mezinárodně dohodnutými nástroji pro přístup a sdílení přínosů.

CÍL D

Všem smluvním stranám, zejména rozvojovým zemím, zvláště zemím nejméně rozvinutým a malým ostrovním rozvojovým státům, a zemím s ekonomikou v procesu transformace, se zajistí a spravedlivě zpřístupní přiměřené prostředky k plné realizaci Kchun-mingsko-montrealského globálního rámce pro biologickou rozmanitost včetně finančních zdrojů, budování kapacit, technické a vědecké spolupráce a přístupu k technologiím a jejich přenosu, za účelem postupného překlenutí finanční mezery v oblasti biologické rozmanitosti ve výši 700 miliard USD ročně a sladění finančních toků s Kchun-mingsko-montrealským globálním rámcem pro biologickou rozmanitost a vizí pro biologickou rozmanitost do roku 2050.

Oddíl H. Globální cíle pro rok 2030

31. Kchun-mingsko-montrealský globální rámec pro biologickou rozmanitost obsahuje 23 globálních cílů zaměřených na konkrétní bezodkladná opatření v průběhu desetiletí do roku 2030. Opatření stanovená v jednotlivých cílech je třeba zahájit okamžitě a dokončit do roku 2030. Výsledky společně umožní dosažení cílů zaměřených na výsledky do roku 2050. Opatření k dosažení těchto cílů by se měla provádět důsledně a v souladu s Úmluvou o biologické rozmanitosti a jejími protokoly a dalšími příslušnými mezinárodními závazky, s přihlédnutím k vnitrostátním poměrům, prioritám a socioekonomickým podmínkám.

1. Snižování hrozeb pro biologickou rozmanitost

CÍL 1

Zajistit, aby všechna území podléhala participativnímu a integrovanému územnímu plánování zahrnujícímu biologickou rozmanitost nebo účinným procesům řízení, které se zabývají změnami ve využívání suchozemského a mořského území, aby se do roku 2030 minimalizoval úbytek oblastí velmi významných z hlediska biologické rozmanitosti včetně ekosystémů s vysokou ekologickou integritou, a to při respektování práv původních obyvatel a místních komunit.

CÍL 2

Zajistit, aby do roku 2030 probíhala účinná obnova alespoň 30 % poškozených ekosystémů suchozemských, vnitrozemských vod, mořských a pobřežních s cílem posílit biologickou

rozmanitost, ekosystémové funkce a služby, ekologickou integritu a vzájemnou propojenost ekosystémů.

CÍL 3

Zajistit a umožnit, aby bylo do roku 2030 účinně chráněno a obhospodařováno nejméně 30 % suchozemského území a území vnitrozemských vod, a mořských a pobřežních oblastí, zejména oblastí zvláštního významu z hlediska biologické rozmanitosti a ekosystémových funkcí a služeb, a to prostřednictvím ekologicky reprezentativních, dobře propojených a spravedlivě spravovaných soustav chráněných území a dalších účinných opatření územní ochrany přírody a tam, kde je to použitelné, při současném uznání původních a tradičních území, a začleněno do širší krajiny, moří a oceánů, a zároveň zajistit, aby jakékoli udržitelné využívání v oblastech, kde je to vhodné, bylo v plném souladu s výsledky ochrany přírody a aby byla uznána a respektována práva původních obyvatel a místních komunit včetně práv na jejich tradiční území.

CÍL 4

Zajistit bezodkladná opatření péče o přírodu s cílem zastavit člověkem způsobené vymírání známých ohrožených druhů, obnovit a chránit druhy, a to zejména ohrožené druhy, aby se výrazně snížilo nebezpečí vymírání a zachovala se a obnovila genetická rozmanitost původních, volně žijících a planě rostoucích i domestikovaných druhů v rámci populací i mezi nimi, a zachoval se jejich adaptační potenciál, a to i ochranou *in situ* a *ex situ* a udržitelné péče, a účinně řídit vzájemné vztahy mezi člověkem a volně žijícími druhy s cílem omezit na nejnížší možnou míru konflikty mezi člověkem a volně žijícími druhy v zájmu jejich soužití.

CÍL 5

Zajistit, aby využívání volně žijících a planě rostoucích druhů, jejich odlov či sběr a obchod s nimi byly udržitelné, bezpečné a legální, aby se zabránilo jejich nadměrnému využívání, na nejmenší možnou míru se omezily dopady na necílové druhy a ekosystémy a snížilo se nebezpečí propuknutí chorob působených patogenními organismy, přičemž se uplatní ekosystémový přístup a zároveň se bude uznávat a chránit zvykové udržitelné využívání původními obyvateli a místními komunitami.

CÍL 6

Odstranit, minimalizovat, snížit nebo zmírnit dopady invazních nepůvodních druhů na biologickou rozmanitost a ekosystémové služby určením a regulací způsobů, jimiž jsou invazní nepůvodní druhy neúmyslně zavlékány nebo záměrně vysazovány, prevencí zavlékání, vysazování a usazování prioritních invazních nepůvodních druhů, snížením míry zavlékání, vysazování a usazování dalších známých nebo potenciálně invazních nepůvodních druhů alespoň o 50 % do roku 2030 a úplného odstraňování nebo regulace invazních nepůvodních druhů zejména v prioritních lokalitách, jako jsou ostrovy.

CÍL 7

Snížit do roku 2030 nebezpečí znečištění prostředí a jeho negativní dopady ze všech zdrojů na úroveň, která nebude škodlivá pro biologickou rozmanitost a ekosystémové funkce a služby, při zohlednění kumulativních účinků, včetně (a) snížení nadbytečných ztrát živin v prostředí alespoň o polovinu, a to i účinnějším koloběhem a využívání živin; (b) snížení celkového nebezpečí pesticidů a vysoce nebezpečných chemických látek alespoň o polovinu, a to i integrovanou ochranou kultur proti škůdcům založenou na vědeckých poznatcích a zohledňující potravinovou bezpečnost a životní podmínky; a (c) prevencí, snížením a snahou o odstranění znečištění prostředí plasty.

CÍL 8

Minimalizovat dopady změny klimatu a okyselování oceánů na biologickou rozmanitost a zvýšit její odolnost a pružnost opatřeními na zmírnění dopadů, přizpůsobování se jim a snížením nebezpečí katastrof včetně přírodě blízkých řešení nebo ekosystémového přístupu, a zároveň minimalizovat negativní a podporovat pozitivní dopady opatření v oblasti klimatu na biologickou rozmanitost.

2. Uspokojování potřeb lidí prostřednictvím udržitelného využívání a sdílení přínosů

CÍL 9

Zajistit, aby péče o volně žijící a planě rostoucí druhy a jejich využívání bylo udržitelné, a poskytovalo tak sociální, ekonomický a environmentální užitek lidem, zejména těm ve zranitelném postavení a těm, kteří jsou na biologické rozmanitosti nejvíce závislí, a to i udržitelnými činnostmi, produkty a službami založenými na biologické rozmanitosti, které biologickou rozmanitost zvyšují, a ochranou a podporou zvykového udržitelného využívání původními obyvateli a místními komunitami.

CÍL 10

Zajistit udržitelné hospodaření v oblastech využívaných zemědělstvím, akvakulturou, rybolovem a lesnictvím, zejména udržitelným využíváním biologické rozmanitosti včetně podstatného zvýšení používání postupů šetrných k biologické rozmanitosti, jako je udržitelná intenzifikace, agroekologické a další inovativní přístupy, a přispět tak k odolnosti, pružnosti a dlouhodobé účinnosti a produktivitě těchto výrobních systémů a k zajištění potravin, ochraně a obnově biologické rozmanitosti a zachování přínosů přírody pro lidi včetně ekosystémových funkcí a služeb.

CÍL 11

Obnovit, zachovat a posílit přínosy přírody pro lidi včetně ekosystémových funkcí a služeb, jako je regulace ovzduší, vody a klimatu, zdraví půdy, opylování, snižování nebezpečí onemocnění

a ochrana před přírodními nebezpečími a katastrofami, přírodě blízkými řešeními nebo ekosystémovým přístupem ve prospěch všech lidí a přírody.

CÍL 12

Výrazně zvýšit rozlohu, kvalitu a vzájemnou propojenost zelených a modrých ploch v městských a hustě osídlených oblastech, přístup k nim a užitek z nich, a to udržitelným způsobem a začleňováním ochrany a udržitelného využívání biologické rozmanitosti do péče o ně, a zajistit, aby urbanismus zohledňoval biologickou rozmanitost, posílení původní biologické rozmanitosti, vzájemnou propojenost ekosystémů a jejich celistvost, zlepšení lidského zdraví a kvality života, spojení s přírodou a přispění k celkově udržitelné urbanizaci a k poskytování ekosystémových funkcí a služeb.

CÍL 13

Přijmout účinná právní, politická a správní opatření a opatření na budování kapacit na všech úrovních podle potřeby, aby bylo zajištěno spravedlivé a rovnocenné sdílení přínosů plynoucích z využívání genetických zdrojů, digitálních informací o genetických zdrojích získaných sekvenováním i tradičních znalostí souvisejících s genetickými zdroji, usnadnění odpovídajícího přístupu ke genetickým zdrojům a výrazného navýšení sdílených přínosů do roku 2030 v souladu s platnými mezinárodními nástroji pro přístup a sdílení přínosů.

3. Nástroje a řešení pro provádění rámce a jeho začleňování

CÍL 14

Zajistit plné začlenění biologické rozmanitosti a jejích četných hodnot do strategií, koncepcí, předpisů, plánovacích a rozvojových procesů, strategií pro vymýcení chudoby, posuzování vlivů na životní prostředí, a případně do národního účetnictví, a to na všech úrovních státní správy a ve všech odvětvích, zejména v těch, která mají významný dopad na biologickou rozmanitost, a postupně sladit s cíli tohoto rámce všechny příslušné veřejné a soukromé činnosti a daňové a finanční toky.

CÍL 15

Přijmout právní, správní nebo politická opatření, která výrobním podnikům a obchodu umožní a pomohou, a především v případě velkých a nadnárodních společností a finančních institucí zajistí, aby:

(a) pravidelně sledovaly, hodnotily a transparentně zveřejňovaly nebezpečí, závislosti a dopady své činnosti na biologickou rozmanitost včetně požadavků na všechny velké i nadnárodní společnosti a finanční instituce v rámci jejich aktivit, dodavatelských a hodnotových řetězců a portfolií;

(b) poskytovaly spotřebitelům potřebné informace podporující udržitelné vzorce spotřeby;

(c) popřípadě podávaly zprávy o dodržování předpisů a opatření týkajících se přístupu a sdílení přínosů;

s cílem postupně snižovat negativní dopady na biologickou rozmanitost, zvyšovat pozitivní dopady, snižovat rizika pro podniky a finanční instituce spojená s biologickou rozmanitostí a podporovat opatření k zajištění udržitelných vzorců výroby.

CÍL 16

Zajistit, aby lidé byli povzbuzováni a měli možnost rozhodovat se pro udržitelnou spotřebu mimo jiné vytvořením podpůrných politických, legislativních nebo regulačních rámců, zlepšením vzdělávání a přístupu k odpovídajícím a přesným informacím a alternativám, a do roku 2030 spravedlivým způsobem snížit celosvětovou stopu spotřeby a to i snížením celosvětového plýtvání potravinami na polovinu, výrazným omezením nadměrné spotřeby a podstatným snížením tvorby odpadu, aby všichni lidé mohli žít v souladu s Matkou Zemí.

CÍL 17

Vytvořit, posílit pro ně kapacity a provádět ve všech zemích opatření v oblasti biologické bezpečnosti, jak je stanoveno v čl. 8 písm. g) Úmluvy o biologické rozmanitosti, a opatření pro nakládání s biotechnologiemi a rozdělování jejich přínosů, jak je stanoveno v článku 19 úmluvy.

CÍL 18

Do roku 2025 vymezit a odstranit, postupně zrušit nebo reformovat pobídky škodlivé pro biologickou rozmanitost včetně dotací, a to přiměřeným, spravedlivým, řádným, účinným a rovnocenným způsobem, a zároveň je do roku 2030 výrazně a postupně snížit nejméně o 500 miliard USD ročně, počínaje nejškodlivějšími pobídkami, a rozšířit pozitivní pobídky pro ochranu a udržitelné využívání biologické rozmanitosti.

CÍL 19

Podstatně a postupně zvýšit objem finančních prostředků ze všech zdrojů, a to účinným, včasným a snadno dostupným způsobem, včetně domácích, mezinárodních, veřejných a soukromých zdrojů, v souladu s článkem 20 úmluvy, na naplňování národních strategií a akčních plánů v oblasti biologické rozmanitosti, a do roku 2030 mobilizovat nejméně 200 miliard USD ročně, a to i:

(a) zvýšením celkového objemu mezinárodních finančních zdrojů souvisejících s biologickou rozmanitostí, a to rozvinutými zeměmi, včetně oficiální rozvojové pomoci, a zeměmi, které dobrovolně převezmou závazky smluvních stran patřících mezi rozvinuté země, pro rozvojové země, zvláště země nejméně rozvinuté a malé ostrovní rozvojové státy, a země s ekonomikou v procesu transformace, na nejméně 20 miliard USD ročně do roku 2025 a na nejméně 30 miliard USD ročně do roku 2030;

(b) výraznou mobilizací domácích zdrojů, podpořenou přípravou a prováděním národních plánů financování biologické rozmanitosti nebo podobných nástrojů podle národních potřeb, priorit a podmínek;

(c) získáváním soukromých finančních prostředků, podporou smíšeného financování, prováděním strategií pro získávání nových a dodatečných zdrojů a podporou soukromého sektoru, aby investoval do biologické rozmanitosti, a to i prostřednictvím dopadových fondů a dalších nástrojů;

(d) podporou inovativních přístupů, jako jsou platby za ekosystémové služby, zelené dluhopisy, platby za újmu a kredity v oblasti biologické rozmanitosti a mechanismy sdílení přínosů s environmentálními a sociálními zárukami;

(e) optimalizací společných přínosů a synergií financování zaměřeného na krizi biologické rozmanitosti a klimatu;

(f) posílením úlohy společných opatření včetně opatření původních obyvatel a místních komunit, opatření zaměřených na Matku Zemi¹⁰ a netržních přístupů včetně péče místních komunit o přírodní zdroje a spolupráce a solidarity občanské společnosti zaměřených na ochranu biologické rozmanitosti;

(g) zvýšením účinnosti, účelnosti a transparentnosti poskytování a využívání zdrojů.

CÍL 20

Posílit budování a rozvoj kapacit, přístup k technologiím a jejich přenos a podporovat rozvoj a dostupnost inovací a technické a vědecké spolupráce, a to i spoluprací Jih–Jih, Sever–Jih a trojstranné spolupráce, aby byly splněny požadavky pro účinné naplňování rámce, zejména v rozvojových zemích, podporovat společný rozvoj technologií a společné programy vědeckého výzkumu na ochranu a udržitelné využívání biologické rozmanitosti a posilovat kapacity vědeckého výzkumu a monitorování úměrně ambicím cílů rámce.

CÍL 21

Zajistit, aby nejlepší dostupné údaje, informace a znalosti byly přístupné těm, kteří rozhodují, osobám z praxe a veřejnosti s cílem provádět účinnou a spravedlivou správu, integrovanou a participativní péči o biologickou rozmanitost a posílit komunikaci, zvyšování povědomí, vzdělávání, sledování, výzkum a správu znalostí, i v této souvislosti by měl být přístup k tradičním znalostem, inovacím, postupům a technologiím původních obyvatel a místních komunit uplatněn pouze s jejich svobodným, předchozím a informovaným souhlasem¹¹, a to v souladu s vnitrostátními právními předpisy.

CÍL 22

Zajistit plné, spravedlivé, inkluzivní, účinné a genderové aspekty zohledňující zastoupení a účast původních obyvatel a místních komunit na rozhodování a jejich přístup k právnímu systému

¹⁰ Akce zaměřené na Matku Zemi: Ekocentrický přístup založený na právech, který umožňuje provádět opatření směřující k harmonickým a doplňujícím se vztahům mezi lidmi a přírodou, podporovat kontinuitu všech živých bytostí a jejich společenství a zajistit, aby nedocházelo ke komodifikaci environmentálních funkcí Matky Země.

¹¹ Svobodný, předchozí a informovaný souhlas odkazuje na trojstrannou terminologii „předchozího a informovaného souhlasu“ nebo „svobodného, předchozího a informovaného souhlasu“ nebo „souhlasu a účasti“.

a informacím týkajícím se biologické rozmanitosti, při respektování jejich kultury a práv na pozemky, území, zdroje a tradiční znalosti, stejně tak i žen a dívek, dětí a mládeže a osob se zdravotním postižením, a zajistit plnou ochranu obránců lidských práv v oblasti životního prostředí.

CÍL 23

Zajistit genderovou rovnost při naplňování rámce zohledněním genderových otázek, kdy všechny ženy a dívky mají stejné příležitosti a schopnosti přispívat ke třem cílům úmluvy včetně uznání jejich rovných práv a přístupu k pozemkům a přírodním zdrojům a jejich plné, spravedlivé, smysluplné a informované účasti a vedoucího postavení na všech úrovních činnosti, zapojení, příprav a realizace strategií, koncepcí, programů, projektů, každodenní činnosti a rozhodování v oblasti biologické rozmanitosti.

Oddíl I. Prováděcí a podpůrný mechanismus a základní podmínky

14. Naplňování Kchun-mingsko-montrealského globálního rámce pro biologickou rozmanitost a dosažení jeho cílů usnadní a posílí podpůrné mechanismy a strategie v rámci Úmluvy o biologické rozmanitosti a jejích protokolů v souladu s jejími ustanoveními a rozhodnutími přijatými konferencí smluvních stran na jejím patnáctém zasedání.

15. Úplná realizace rámce bude vyžadovat přiměřené, předvídatelné a snadno dostupné finanční prostředky ze všech zdrojů, poskytované na základě potřeb. Dále vyžaduje spolupráci a součinnost při budování nezbytných kapacit a přenosu technologií, aby mohly smluvní strany, zejména smluvní strany z rozvojových zemí, rámec plně naplňovat.

Oddíl J. Odpovědnost a transparentnost

16. Úspěšné naplňování Kchun-mingsko-montrealského globálního rámce pro biologickou rozmanitost vyžaduje odpovědnost a transparentnost, podpořenou účinnými mechanismy plánování, sledování, podávání zpráv a hodnocení, které tvoří dohodnutý, synchronizovaný a cyklický systém.¹² Ten zahrnuje tyto prvky:

(a) národní strategie a akční plány v oblasti biologické rozmanitosti, revidované nebo aktualizované v souladu s rámcem a jeho cíli, které jsou, včetně národních cílů oznámených ve standardizovaném formátu, hlavním nástrojem pro naplňování rámce;

(b) národní zprávy zahrnující hlavní a případně další ukazatele rámce pro sledování Kchun-mingsko-montrealského globálního rámce pro biologickou rozmanitost;

¹² Rozhodnutí 15/6 o mechanismu plánování, sledování, podávání zpráv a hodnocení.

(c) globální analýzu informací v národních strategiích a akčních plánech v oblasti biologické rozmanitosti včetně národních cílů za účelem posouzení přínosu k rámci;

(d) globální hodnocení společného pokroku při provádění rámce včetně prostředků pro provádění, a to na základě národních zpráv a případně dalších zdrojů;

(e) dobrovolné vzájemné hodnocení;

(f) další rozvoj a testování otevřeného fóra pro dobrovolné hodnocení zemí

(g) informace o odpovídajících závazcích nestátních aktérů pro naplňování rámce.

17. Smluvní strany mohou výsledky globálních hodnocení zohlednit, až budou revidovat a provádět své národní strategie a akční plány v oblasti biologické rozmanitosti, a to včetně poskytování prostředků určených na provádění smluvním stranám z rozvojových zemí, s cílem případně zlepšit opatření a úsilí.

18. Tyto mechanismy uznávají specifické výzvy, kterým čelí rozvojové země, a potřebu mezinárodní spolupráce pro jejich náležitou podporu. Smluvním stranám, zejména smluvním stranám z rozvojových zemí, budou poskytnuty prostředky na naplňování rámce včetně vytváření a rozvoje kapacit, a odborná, technická a finanční podpora, aby bylo možné tyto mechanismy uskutečňovat z hlediska odpovědnosti a transparentnosti, včetně informací o transparentnosti poskytnuté a přijaté podpory, a získat úplný přehled o souhrnné poskytnuté podpoře.

19. Tyto mechanismy budou prováděny usnadňujícím, nerušivým a netrestajícím způsobem při respektování národní suverenity a zamezení nadměrného zatížení smluvních stran.

20. Konference smluvních stran poskytne podle potřeby další doporučení týkající se mechanismů transparentnosti a odpovědnosti za účelem dosažení cílů rámce.

21. Budoucí zasedání konference smluvních stran zváží a podle potřeby poskytnou další doporučení, a to i na základě výsledků hodnocení, za účelem dosažení cílů Kchun-mingsko-montrealského globálního rámce pro biologickou rozmanitost.

Oddíl K. Komunikace, vzdělávání, povědomí a přejímání

22. Zlepšení komunikace, vzdělávání a povědomí o biologické rozmanitosti a přejímání Kchun-mingsko-montrealského globálního rámce pro biologickou rozmanitost všemi aktéry je zásadní pro to, aby byl rámec účinně naplňován a byla dosažena změna chování a podpořeny udržitelné způsoby života a hodnoty biologické rozmanitosti, mimo jiné prostřednictvím:

(a) zvyšování povědomí, pochopení a ocenění znalostních systémů, různých hodnot biologické rozmanitosti a přínosů přírody lidem včetně ekosystémových funkcí a služeb, tradičních znalostí a světového názoru původních obyvatel a místních komunit, a přínosu biologické rozmanitosti k udržitelnému rozvoji;

(b) zvyšování povědomí o významu ochrany a udržitelného využívání biologické rozmanitosti a spravedlivého a rovnocenného sdílení přínosů plynoucích z využívání genetických zdrojů pro udržitelný rozvoj včetně zlepšování udržitelného života a úsilí o vymýcení chudoby, a jejich celkovém přínosu ke globálním nebo národním strategiím udržitelného rozvoje;

(c) zvyšování povědomí všech odvětví a aktérů o potřebě bezodkladných opatření pro naplňování rámce a zároveň umožnění, aby se aktivně zapojili do naplňování rámce a sledování pokroku při dosahování jeho cílů;

(d) usnadnění porozumění rámci včetně cílené komunikace, přizpůsobení použitého jazyka, úrovně složitosti a tematického obsahu příslušným cílovým skupinám s ohledem na jejich socioekonomické a kulturní souvislosti včetně vypracování materiálů, které lze přeložit do původních a místních jazyků;

(e) podpory nebo rozvoje platforem, partnerství a akčních programů, a to i s hromadnými sdělovacími prostředky, občanskou společností a vzdělávacími institucemi včetně akademické obce s cílem sdílet informace o úspěších, získaných poznatcích a zkušenostech a umožnit adaptivní učení a účast na činnostech ve prospěch biologické rozmanitosti;

(f) začlenění transformativního vzdělávání o biologické rozmanitosti do formálních, neformálních a informálních vzdělávacích programů, podpory učebních osnov o ochraně a udržitelném využívání biologické rozmanitosti ve vzdělávacích institucích a podpory znalostí, postojů, hodnot, chování a způsobů života, které jsou v souladu s žitím v harmonii s přírodou;

(g) zvyšování povědomí o zásadní úloze vědy, techniky a inovací při posilování vědecké, odborné a technické kapacity na sledování biologické rozmanitosti, odstraňování mezer ve znalostech a vývoji inovativních řešení ke zlepšení ochrany a udržitelného využívání biologické rozmanitosti.